

ΕΠΕΙΣΟΔΙΑ ΑΠ' ΤΟΥΣ ΜΙ ΓΑΛΟΥΣ ΑΓΩΝΕΣ ΤΗΣ ΦΥΛΗΣ

η Κωνσταντία

ΤΟ ΒΙΒΛΙΟ ΤΗΣ ΧΑΪΔΩΣ

(Συνέχεια εκ του προηγούμενου)

— Τρία πράματα έχεις να φυλάξεις, παιδί μου—του είπε, βγαίνοντας ένα-ένα κι' άργά τα τελευταία τουτα λόγια του—ιερά και τα τρία...

— Στους όρισμούς σου, πατέρα, έκαμ' ο Φώτος· να τ' άκούσω.

— Τό πρώτο είναι, όρέ, να μην κάμης ποτέ να μετανοιώσης τό Σούλι, γιατί έλπισε σέ σένα!

— Όχι, πατέρα, είπε τό παλληκάρι, με σταθερή φωνή: δέ-θα τό μετανοίω ποτέ!..

— Τό δεύτερο είναι—εξακολούθησε ο καπετάνιος με κόπο—να έκδικηθής γιά τό θάνατό μου και τό θάνατο αυτών που χαθήκανε σέ τοúτο τόν πόλεμο. Καί τό τρίτο είναι να μην ντροπισάς ποτέ τ' όνομά μας!

“Υστερα γύριψε τό σπαθί του. ‘Η Μόσχω τό ξεκρέμασε, του τδδωσε:

— Πάρ' το, είπε στό Φώτο· Έφαγε πλήθος έχθρούς... τό πιστεύουμαι στά χέρια σου... Μ' άν λειψών ποτές από τό χρέος σου τήν κατάρτα μου νάχης· και να σέ περάση πάντα γιά πάντα...

“Αμα απόδωσε τό λόγο, Έγειρε από τ' άλλο του πλευρό και πέθανε—Έτσι άπλά, όπως και είχε ζήσει. Τό μοιρολόι φούντωσε μέσα στο σπíti. ‘Ο Φώτος άποτραβήχτηκε στήν αύλή, με κάμψανε παλληκάρια· κι' όλη νύχτα μιλούσανε γιά τα δοξασιμένα Έργα του πεθαμένου καπετάνιου. Βγαίνοντας, ή ματιά του παλληκαριού είχε σταυρωθή γιά μιá στιγμή, με τή ματιά της Χαΐδω. ‘Ποτέ δέν της είχε φανή πιό άντρας, όσο τώρα, με τόν άπλό κι' ήσυχο τρόπο π' άντίκρυζε τό θάνατο τ' αγαπημένου του πατέρα. Λύπη βαθειά ήτανε χυμένη στή μορφή του, μά συγκρατημένη κι' ύποταγμένη, πού του χάριζε τήν Έξωρη ώμορφιά, πού δίνει πάντα ή θλιμμένη γαλήνη σά νάχε ίδη άκόμα, στά μάτια του κάποια σκιά μετάνοιας και συντριβής, γιά τόν τρόπο πού της είχε φερθή, τό δειλινό, στό μονοπάτι. ‘Ητανε πιά περασμένα μεσάνυχτα, όταν ό γέρο Σέχος έκανε νόημα στή γυναίκα του, πώς έπρεπε να γυρίσουνε πιά στό σπíti. Τήν ώρα πούδινε ή Χαΐδω τό χέρι της στό Φώτο—ο θάνατος τούς φίλιωνε, άθελά της—γιά να του πη τό τυπικό «ζωή σέ λόγου σας» πήγε να βάλη άκόμα λίγα λόγια, πού θάτανε σάν όριστικό συχωροχάρι γιά δτι της είχε καμωμένο τό δειλινό· μά κόμπιασε· γιατί σήκωσε τα μάτια και τήν κύτταξε κεινη τή στιγμή· κι' αυτό τ' άνάβλεμμα του τήν τάραιξε βαθειά. Τό χέρι του έκαιγε σά νάχε θερμή. ‘Η Χαΐδω γύρισε στό σπíti της συλλογισμένη. Τα χαράματα είδε όνειρο, παράξενο: Κι' αυτή κι' ο Φώτος ήτανε, λέει, καβάλλα· σέ δυό άλογα φλογάτα περπατούσαν άργά, καμαρωτά· κι' άμα τά γυπήςσανε να τρέξουνε, δέν πατούσανε πιά τή γή· κάμανε φτερά και ήσανε πέταγμα

δυνατό, άπάνω κι' από τις ράχες τών βουνών. ‘Η θειά Βασίλω, ένεινηταχροντίσσα γριά, πούκανε τήν όνειροκρίσσα μέσα στό Κακοσούλι, της είπε, άμα της τό Ιστορίες ή Χαΐδω:

— Δόξα κι' άγάπη, τσούπρα μου!

III

Οί καμπάνες του ‘Αη-Δονάτου σήμαιναν γοργά κι' έπίμονα, σάν κάθε μεγάλη σκόλη και σάν κάθε φορά, πού προσκαλούσανε τό λαό να πάρη κάποια μεγάλη άπόφασι. ‘Η έκκλησία μέσα κι' ή αύλές άπ' έξω, με τούς μεγάλους πέτρινους πάγκους, πού τούς ίσκιώνανε τά θεοτάτα πλατάνια είχε πηξει σέ λιγάκι άπ' τό πλήθος. ‘Ο λαός έσχυνώνταν ως πέρα στήν πλατεία και βούιζε σά μελίσι. Κάθε τόσο άνοιγε γιά να περνούν οί καπετάνιοι, πού φτάνανε τελευταίοι. ‘Αστράφτανε μέσα στις καινούργιες τους φορεσιές και σ' άρματα τους. Τα πλήθη τούς δέχονταν με μουρμουρισμα, όλο καμάτο καμάρι και θαυμασμό. Μά τό σούσουρο γίνθηκε πολύ μεγάλο, τήν ώρα πού φτάσανε, γιά να πάρουνε τήν πρώτη θέσι άνάμεσα στούς άρχηγούς ή Μόσχω με τή Χαΐδω. ‘Ηταν άντάμα, με τά γιορντάνια τους, τά κεντητά σεγούνια, τις χρυσοπλούμιτες ποδιές και τ' άσημοκαπνισμένα τους σπαθιά. ‘Ο λεβέντικος άέρας της Χαΐδω, ή έλεύθερη περπασιά της, τό καθαρίο πρόσωπο της, με τήν παρθενική του έκφρασι, τά παράξενα τά μάτια της και τό φως π' άνάδινε όλάκερη, συνεπαίρνανε τά πλήθη, τά ξεσήκωναν. Οί άρχηγοί πιάσανε τά στασιδία. ‘Ο γέρο-Μπότσαρης τό πρώτο κι' άντίκρυ, ο Φώτος, τό τελευταίο. ‘Ο άέρας ήτανε παράξενος σέ τοúτη τη συνέλευσι πού θα διάλεγε καινούργιο πολέμαρχο. Ούτ' ένα νεό δέν εύρισκες, σ' όλα τά Σουλιώτικα χωριά, πού νάθελε τοúτη τη στιγμή τό γέρο-Μπότσαρη. ‘Οχι πός δέν τιμούσανε τήν παλληκαριά, τή βαθειά του φρονιμάδα και τήν άξιά-σύνη. Τό σέβας πού τούχαν ήτανε μεγάλο. Άγαπούσανε όμως τό Φώτο. ‘Ο πατέρας του είχε δώσει τή ζωή του γιά τό Σούλι· κι' ύστερα κι' ο ίδιος είχε βασανιστή κι' είχε μαρτυρήσει στά Γιάννενα, στίς φυλακές γιά τήν πατρίδα. ‘Έξω άπ' αυτά ο Φώτος, νέος κι' αυτός, έζεπαταγμένος από τά σπλάχνα της γενιάς του, μιλούσε περισσότερο στήν ψυχή του. Δέν είχε παρά να τούς έβλεπε κανείς, τήν ώρα εκείνη, γιά να νιώσει άμέσως τήν προτίμησι τών νέων. ‘Ο γέρο-Μπότσαρης, με τό φέσι τό παλαικό, τό ψηλό, τό κουδουνάτο, με τά χιονισμένα μαλλιά, τό κάτασπρο μουστάκι, πού τουπέφτε στά σαγόνια, με τή μορφή σκαμμένη, ζαρωμένη, κουρασμένη δέ μπορούσε πιά ν' άντιπροσωπεύη τό παρόν. Αυτό τό παρόσταινε ο Φώτος με τα νειάτα του, τή δροσερή μορφή του, τή φλογερή του τή ματιά και τή λαμπαδωτή κορμοστασιά του.

Φώτος Τζαβέλλας

